

cultuur eindhoven

**Advies Cultuurraad
concept beleidsplan 2018-2020
Van Abbemuseum**

Eindhoven, 11 juli 2017

Van Abbemuseum – Concept beleidsplan 2018-2020

Van Abbe, Juist Nu!

Organisatie

Het Van Abbemuseum is een onderdeel van de gemeentelijke organisatie. In de Cultuurbrief 2017-2020 heeft het een positie als instelling in de culturele basisinfrastructuur van Eindhoven gekregen. Wethouder Schreurs heeft de gemeenteraad bij de behandeling van het dossier over de verzelfstandiging van het Van Abbemuseum toegezegd een advies van de stichting Cultuur Eindhoven en/of de Cultuurraad van Cultuur Eindhoven te vragen over het concept Beleidsplan van het museum. Dit ten behoeve van de behandeling van het dossier over het concept Beleidsplan Van Abbemuseum 2018-2020, dat dit najaar op de agenda van het college van B&W staat.

De gemeente (sector EC, verantwoordelijk voor o.a. cultuurbeleid) heeft dit vertaald in een opdracht aan de Cultuurraad. De Cultuurraad heeft voor het advies eenzelfde werkwijze gevolgd als zij bij de subsidieaanvragen van de overige BIS instellingen heeft gedaan¹.

Advies Commissie

Algemeen

In het concept Beleidsplan 2018-2020 Van Abbe, Juist Nu! - van juni 2017 - geeft het museum aan actief de uitwisseling tussen kunst en samenleving op te willen zoeken. Het Van Abbemuseum wil luisteren en kennis delen en een inclusief museum zijn. Daarvoor wil het een platform voor verschillende groepen uit de stad zijn en met een nieuwe bemiddelingsaanpak verschillende soorten bezoekers aanspreken. Het museum zet in op tijdelijke tentoonstellingen, het gebruiken van de vaste collectie, publieksbemiddeling en onderzoek en wil op al die gebieden thema's uit de huidige tijd verbinden met moderne kunst.

Artistieke kwaliteit

De Commissie Integrale Afweging van de Cultuurraad Cultuur Eindhoven heeft vertrouwen in de artistieke kwaliteit van het Van Abbemuseum. Deze kwaliteit heeft het museum in de afgelopen periode bewezen met goede tijdelijke tentoonstellingen, activiteiten op het gebied van ontsluiting van de vaste collectie en initiatieven op het gebied van publieksbereik. Het Van Abbemuseum heeft volgens de commissie laten zien dat het over vakmanschap beschikt.

Het Van Abbemuseum presenteert in het concept Beleidsplan haar plannen voor de komende jaren en kiest daarbij voor een artistieke visie rond de thema's de-kolonisatie en de-modernisatie. Het museum ziet in deze thema's de mogelijkheid de urgente vraagstukken van de huidige tijd op te pakken en te vertalen door middel van kunst. Het biedt volgens de commissie het museum de gelegenheid om zowel nieuwe tijdelijke exposities te organiseren als ook de omvangrijke vaste collectie op een nieuwe manier te tonen.

---

¹ Het conceptbeleidsplan is voor advies voorgelegd aan adviseurs van de Cultuurraad. Deze adviezen zijn door de Commissie Integrale Afweging meegenomen in hun discussie en vorming van een gezamenlijk en integraal advies over het conceptbeleidsplan van het Van Abbemuseum. Daarom wordt steeds van commissie gesproken.

De commissie is van mening dat het museum hiermee interessante keuzes maakt die aansluiten bij het beleid van het museum in de afgelopen jaren. Ze ziet ook dat het museum daarmee voor een intellectuele benadering kiest, het Van Abbemuseum stelt zichzelf en het publiek oncomfortabele vragen. De commissie constateert daarin een grote ambitie. De vraag is wel hoe deze ambitie zich verhoudt tot de opdracht van de gemeente Eindhoven aan het museum en de relatie met het vastgestelde cultuurbeleid.

Het is voor de commissie voldoende duidelijk hoe de gebruikte terminologie met betrekking tot dekoloniseren en de-moderniseren artistiek vorm krijgt. Deze begrippen roepen volgens de commissie interessante vragen en associaties op. De commissie vraagt zich wel af hoe het museum de gebruikte terminologie voor een groot publiek toegankelijk en aansprekend kan maken. Deze thema's zijn complex en niet op voorhand makkelijk herkenbaar in het tentoonstellingsprogramma van het museum. Voor een museum in deze tijd is het relevant om geëngageerd te zijn. De commissie mist een concrete vertaling van dit engagement in aansprekende tentoonstellingen en concrete voorstellen van kunstenaars die het museum wil uitnodigen.

De commissie is positief over de inzet van het museum op inclusie en toegankelijkheid. De activiteiten van het Special Guests programma lijken echter nog te veel op zichzelf te staan. In de ogen van de commissie zouden deze activiteiten integraal onderdeel van de visie en kernthema's moeten zijn. Hoe verhoudt dit Special Guests programma zich tot die inhoudelijke lijn? De commissie kan dit niet goed uit het concept Beleidsplan opmaken. Concluderend staat de artistieke kwaliteit van het Van Abbemuseum voor de commissie niet ter discussie. Ze mist echter een vertaalslag van deze visie naar concrete tentoonstellingen met een aansprekende vorm.

Publieksbereik

Het museum wil het publiek ook daadwerkelijk betrekken bij zijn programma en denkt daarbij aan een grote verscheidenheid van doelgroepen, in het concept Beleidsplan 'constituencies' genoemd. Het museum wil er voor iedereen zijn en daarmee een inclusief museum vormen. Verbinden is daarbij een belangrijk thema. Dit wil het museum doen door een dialoog met verschillende publieksgroepen aan te gaan en onder het thema publieksbemiddeling meer te verstaan dan alleen educatie.

De commissie vindt dit een goed streven, ze is positief over de in het concept Beleidsplan beschreven uitgangspunten met betrekking tot publieksbereik maar vraagt zich wel af of het Van Abbemuseum dit ook kan realiseren.

De commissie is van mening dat het realiseren van een divers publieksbereik in praktische zin veel inzet kost van het museum en zijn medewerkers en vraagt zich af of het plan in dit opzicht niet te ambitieus is. Zij adviseert het museum om dit in het concept Beleidsplan meer uit te werken.

Daarnaast maakt de commissie ook inhoudelijk kanttekeningen: ze is van mening dat het verbinden, de inclusiviteit een goed concept is en ziet dat het museum dat voor wat betreft de projecten in het Special Guests programma opgepakt heeft. Ze heeft wederom de vraag hoe het Van Abbemuseum deze ambitie, de intentie om er voor iedereen te zijn met een artistiek hoogstaand programma, waar kan maken voor de "reguliere" programmering waar een complexe theoretische visie aan ten grondslag ligt. Tentoonstellingen in het Van Abbemuseum vragen volgens de commissie enige voorkennis, kunstwerken worden vergezeld van leeswerk ter plekke om de achterliggende gedachten te vertalen naar een breed publiek. Op welke wijze maakt het museum het programma toegankelijk voor de doelgroepen die in het plan worden benoemd? De commissie is van mening dat de tentoonstellingen ook zonder veel toelichting of voorkennis moeten kunnen overtuigen. Dat kan bijdragen aan het publieksbereik zoals het Van Abbemuseum voorstaat. De commissie heeft er vertrouwen in dat het museum zicht heeft op zijn doelgroepen en is benieuwd naar de wijze waarop het museum zijn diversiteit aan doelgroepen wil gaan bereiken.

De commissie ziet in de museumwereld meerdere voorbeelden van musea die een opleving hebben in bezoekersaantallen. Het Van Abbemuseum verwacht zelf in de periode van het concept Beleidsplan geen grote toename van bezoekersaantallen. Maakt het museum in zijn programmering ook ruimte voor tentoonstellingen waarvoor het een extra stijging van bezoekers verwacht? De commissie adviseert het museum hier serieus over na te denken.

Het Van Abbemuseum heeft inmiddels ervaring met inclusieve projecten zoals het Special Guests programma. Deze activiteiten zijn naar de mening van de commissie goed en betrekken speciale doelgroepen actief bij kunst en cultuur maar ze ziet in deze projecten geen verbinding met de artistieke visie. Aandacht voor fysieke en sociale toegankelijkheid is belangrijk maar de commissie mist in het concept Beleidsplan een relatie met de artistieke keuzes en het streven naar een inclusief museum. Er is zicht op de doelgroepen die men wil bereiken maar met welke strategie en middelen het museum het publiek gaat overtuigen de tentoonstellingen daadwerkelijk te bezoeken dan wel te participeren in de artistieke activiteiten van het museum, zou echt meer kunnen worden uitgewerkt in het voorliggende concept Beleidsplan. De commissie is op basis van het huidig concept Beleidsplan niet overtuigd van het concreet bereik en de aansluiting van deze doelgroepen op het beschreven programma.

Meerwaarde voor de stad

Het Van Abbemuseum heeft als BIS instelling in de ogen van de commissie een aantoonbare meerwaarde voor de stad. Het museum kiest voor een uniek concept en past in het ecosysteem van de beeldende kunst in Eindhoven.

Het museum geeft aan een groot lokaal, regionaal en internationaal netwerk te hebben. In de visie wordt een breed ecosysteem van samenwerkingspartners beschreven. Het museum legt voor projecten contacten met andere (culturele) organisaties, met organisaties in de wijken, maar de commissie vraagt zich af of dergelijke activiteiten voldoende blijvend effect hebben.

Het museum geeft in het concept Beleidsplan aan die verbinding met de stad belangrijk te vinden. Bieden de thema's de-koloniseren en de-moderniseren daarvoor voldoende mogelijkheden? Is de reputatie die het museum heeft hierbij wellicht een drempel? De commissie mist concrete aanknopingspunten in het plan waardoor de combinatie van een artistiek intellectueel programma met een grote toegankelijkheid en samenwerking aannemelijk wordt. Alle stappen daartussen in zijn relevant; de commissie is benieuwd hoe het museum die toegankelijkheid verder doorvoert en op verschillende niveaus vertaalt.

Het aanbod van het Van Abbemuseum is volgens de commissie zeker een aanvulling op het bestaande culturele aanbod van de stad, het draagt bij aan meer diversiteit. De meerwaarde blijkt echter pas als daar ook het beoogde lokale en internationale publiek mee bereikt wordt.

Het museum maakt deel uit van een internationaal netwerk. De commissie ziet dat het museum en zijn activiteiten internationale erkenning hebben en een aantrekkingskracht op buitenlandse bezoekers. Is de aandacht voor deze internationale kant niet lastig te combineren met aandacht voor de lokale ontwikkeling en met de wens een laagdrempelig museum te zijn? Een verbinding tussen deze uitersten wordt namelijk niet beschreven. De commissie is benieuwd hoe het museum dit uitwerkt.

Over het Special Guests programma is de commissie van mening dat dit een voorbeeldfunctie heeft en tot verrassende en nieuwe verbindingen leidt.

Ondernemerschap

De keuzes die het museum maakt leiden volgens het plan in de toekomst tot marginaal meer bezoekers. De commissie vraagt zich af in hoeverre dat bewust is. Zij mist in het concept Beleidsplan aandacht voor een stevig groeiscenario voor wat betreft bezoekersaantallen.

Vanwege de status van het museum als onderdeel van de gemeentelijke organisatie en het ontbreken van een begroting is het ondernemerschap maar beperkt te beoordelen. De uitvoerbaarheid hangt af van goedkeuring door de gemeente. De commissie ziet een beperkte reflectie op de toekomstige verzelfstandiging zoals door middel van de inzet van de collectie voor commerciële bruikleen en de inzet van het gebouw ten behoeve van commerciële verhuur. Hoe het museum anticipeert op de verandering in status en op mogelijke financiële risico's blijkt niet uit het concept Beleidsplan.

Conclusie

Met het concept Beleidsplan 2018-2020 “Van Abbe, Juist Nu!” heeft het Van Abbemuseum naar de mening van de commissie een ambitieus plan geschreven. Er spreekt een sterke, maar complexe artistieke visie uit die bij het museum past en er wordt hoog ingestoken op het betrekken van publiek. De commissie vindt dat het museum in het plan meer zou moeten reflecteren op hoe het deze plannen uit gaat voeren. Ze is erg benieuwd hoe het museum de artistieke visie en de visie op publieksbereik gaat samenbrengen. Als die verbinding tot stand komt is er sprake van een grote meerwaarde van het Van Abbemuseum voor de stad.